

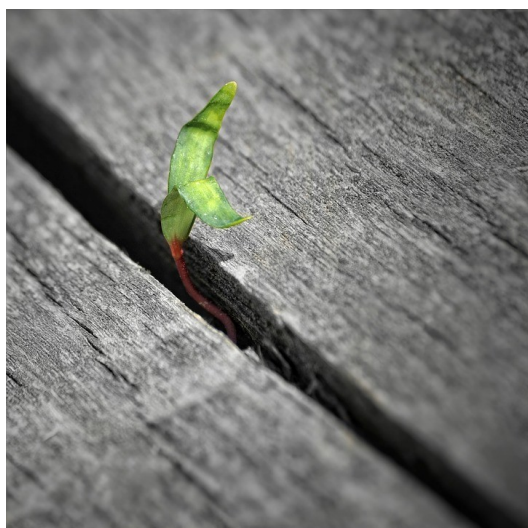
Hol találók manapság kegyelmet?

Előadó: Tézli Péter

1. Kívülről – a „világ” felől nézve

„A világ egyetlen dolgot nem tud nyújtani: kegyelmet.” (Gordon MacDonald)

S valóban: a rengeteg földi jót, vagyont, örömeket kereshetjük a „világban”, de a meg nem érdemelt, igazából „igazságtalan”, ugyanakkor végleges, el nem veszíthető kegyelmet, ennek gesztusát nehezen. Hiszen egész kultúránk arra épül, hogy ki kell érdemelnünk a jót – sok tanulással, munkával, így jutunk előre. Erre épül gyermekeink erkölcsi nevelése, az igazság-szolgáltatás, de még a hívő közösségi életünk működése is. Benjamin Franklin tizenhárom hetes ciklusokban próbált minden héten egy-egy erényre koncentrálni javítani jellemén, mígnem rájött, hogy a „hiúság” bűnéről mindvégig megfeledkezett...

Mindeközben nagyon is áhítjuk az ingyen, kívülről jövő, nem kiérdemelt kegyelmet, csak talán nem is hisszük el, hogy van ilyen, vagy hogy ebben mi tényleg részesülhetünk (hiszen nem érdemeljük meg – itt az örök körforgás).

Philip Yancey szerint a kulcs, amiért nem merjük elfogadni a kegyelmet, a szégyenérzet lehet. Ez a (kegyelem nélküli) kultúránkból, az eltorzult vallásosságból (hamis istenképek) és a családukból egyaránt fakadhat. Talán az elfogadás „elfogadása” lenne a megbocsájtáshoz vezető út, amit az előbbi színtereken (világi élet, gyülekezet, család) érdemes gyakorolni.

Mégis, C. S. Lewis-szal szólva, a kegyelem nyomai, egy „másik világ” illata itt van velünk. A kegyelem a természeti élmények, nem várt meglepetések, örömek, ki nem érdemelt ajándékok, akár a szerelem érzése folytán is előgomolyog, megtörténik velünk egyszer csak. Vágyakozás “egy soha nem látott ország hírei” után. Tehát tudunk róla, tapasztaljuk – ezek lehetnek a kapcsolódási pontok is.

2. A kegyelem és a hitélet – hozzáállások, felfogások

Jerry Bridges alapján két elképzelésünk lehet a bűnről és a kegyelemről is: átmeneti, vagy végleges csődben vagyunk-e?

Átmeneti csőd: képzeljünk el egy céget, amelyik a csőd szélére került, de egy jóindulatú segítő kéz felkarolja. Ebben az esetben a cég működni fog tovább, de a vezetők úgy gondolhatják, hogy saját erejükből vissza kell magukat tornászni a régi színvonalra, illetve „le kell dolgozni”, törleszteni kell annak, akitől kapták a segítséget. A következő rossz döntés esetében a mechanizmus megismétlődik. A hívő életre vetítve ez Istennel egy olyan kapcsolatot jelenthet, amelyben valaki úgy érzi, Isten segít, ha baj van, de ezt meg kell hálálni, adóssai vagyunk. Isten egy megbocsájtó gép,

akihez, ha vétkezünk, újból és újból oda kell menni, nála ki kell érdemelni a bocsánatot, majd újból megpróbálunk „nem vétkezni”, de mivel ez nem sikerülhet, Isten megint megbocsájt.

Végleges csőd esetén elfogadjuk, hogy nincs tovább, nem tudjuk személyiségünk formálásával, rossz tulajdonságaink kigyomlálásával rendbe tenni a dolgot. Viszont ez azt is jelenti, hogy a „csőd” beismerése után is el kell fogadnunk: továbbra is, mindig csak a kegyelemből tudunk élni. Ez teljes rászorultságot, ugyanakkor teljes szabadságot is jelent. Hiszen, bár csődünk végleges, nem lesz több csődeljárás. A kegyelmet egyszer és mindenkorra kaptuk, nem naponként, újra és újra. Nem kiérdemeltük, viszont el sem veszíthetjük! Ez a felfoghatatlan a kegyelemben.

Sokan úgy gondolják, hogy Isten országába kegyelemből jutunk be, de a bennmaradásért már saját erőnkől meg kell küzdeni (átmeneti csőd). Genetikusan törvényeskedők vagyunk, még a hívő életünket is sokszor arra építjük, hogy mi az, ami „jár” nekünk, amit „megérdemlünk”. Hiszen nem akkor érdemeljük meg az áldást, ha rendszeresen imádkozunk, templomba járunk? Nos, a kegyelem vagy ingyen, érdemek nélkül van, vagy nem kegyelem.

A nem hívők többen úgy látják, hogy maguk is meg tudják csinálni, nincs szükség Istenre. Ha 10 métert tudok ugrani, a szakadékot 9,5 méterre becsülöm. A törvényeskedő hívő pedig ugyan tíz méterre becsüli a szakadékot, de úgy gondolja, ha ő 8 métert ugrik, a maradékot majd Isten kipótolja. De nem, a szakadék nagysága összemérhetetlen ugróképességünkkel. Teljes egészében a kegyelemre kell hagyatkoznunk.

Az is egy, a kegyelem másfajta értelmezéséből származó probléma lehet (az előbbiekkal összefüggésben), ha valaki úgy gondolja, hogy előbb rendbe kell tennie az életét és csak utána állhat Isten elé. De példázatok hosszú sora adja elénk, hogy a kegyelem feltétel nélküli, nem méricskél, sőt, mérték nélküli. Gondoljunk három egymás utáni példázat sorozatára: az elveszett bárány, a tékozló fiú, az elveszett drachma. A kegyelem nem tűnik igazságosnak – olyan ez, mint Mozart és Salieri esete. Utóbbi „megdolgozott” a sikerért, a jó művekért, az előbbi jóval kevesebbet tett érte. De jó ha látjuk, hogy egyáltalán nem azt kapjuk amit megérdemelnénk! Ha objektív ítélet alá esnénk, akkor elvesznénk!

Semmit sem tehetünk annak érdekében, hogy Isten jobban szeressen bennünket. De annak érdekében sem, hogy kevésbé szeressen bennünket.

Ha nem az egyszer és mindenkor, ingyen adott kegyelmet, hanem a naponként kiérdemelt kegyelmet építjük be hívő felfogásunkba, gyakorlatunkba, szintén elég rossz körökhöz vezethet. El is távolodhatunk Istentől, hiszen úgy látjuk, hiába próbálkoztunk, most sem sikerült. Vagy nem lesz súlya a vétkeknek, hiszen „Isten megbocsájt, az a mestersége.” Vagy esetleg azt gondoljuk, hogy ha ma valami jobban sikerül, mint tegnap, akkor mégis csak jobb ember lettem. De nem, ahogy már volt róla szó – a kegyelem végleges, egyszer megtörtént és megismételhetetlen. A vétkek tökéletesen el lettek törölve.

A kegyelemről való gondolkodás egyik választóvonalala, hogy merünk-e teljesen Istenre hagyatkozni? Hinni, hogy ő egy olyan igazságos, szuverén úr, aki ugyanakkor halálosan, teljesen szeret is bennünket? Aki szabadságot ad nekünk, mert ő egy tökéletes biztos pont – nem pótlék és kiegészítő, nem csupán a bajból bennünket időnként kirángató segítő és nem is csupán objektív bíró?

3. A kegyelem és a teológia – Luther és a reformáció

Érdekes, de a kegyelemről alkotott két sarkos felfogás (teljesítményközpontú és nem kiérdemmelhető, ingyen kegyelem) már a korai egyházatyák idejében megvolt, nevezetesen Szent Ágoston és Pelagius vitájában. A két álláspont a következő:

Pelagius: az ember szabadnak és jónak teremtett, teljesen felelős tetteiért, mert teljesen szabadon dönt. Isten úgy alkotta meg az embert, hogy pontosan tudta, mit lehet tőle elvárni. Nem vár el tőle lehetetlent, annyit követel, amennyit elbírná. Az ember képes az öntökéletesítésre. A bűn: szándékos tett Isten ellen, a hibára nincs mentség. Az erkölcsi tökéletesítés lehetséges és kötelező. A kegyelem: természetes emberi képesség, Isten azért adta, hogy használjuk. A kegyelem: külső megvilágosodás. Megmondja (mint a Tízparancsolat), hogy mit kell tennünk, a többit ránk bízta. Erkölcsi vezetés, de passzív. Ha hibázunk, lehet tudnunk, hogy hibáztunk – viselnünk kell a következményeit. Megigazulásunk erkölcsi döntéseink következménye, eredménye.

Ágoston: az isteni szuverenitás és az emberi felelősség, szabadság egyszerre érvényes. A szabad akaratot (a jóra való képességet, a jó akarását) a bűn korlátozza, de nem szűnt meg teljesen. Ahhoz, hogy meggyógyuljon, az isteni kegyelem beavatkozása szükséges. Olyan ez, mint egy mérleg: a bűn az egyik serpenyőbe súlyt helyez, lehúzza, amikor dönteni kell. Nem lehetetlen szabadon dönteni, de nehéz. Betegségünket (bűn) megállapítani és meggyógyulni egyaránt nehéz - mindkettőhöz a kegyelem kell. Három analógiát is hoz a bűnre: betegség, hatalom, véték. Az ember beteg, az egyház a kórház, meg kell gyógyulni. Krisztus az orvos. A kegyelem belülről formál: nem csak információt ad, hanem munkálkodik bennünk, erőt ad. Jelei: az ember jó cselekedetei. Megigazulásunk alapja a kegyelem isteni ígérete. Isten hűséges, ezért megigazít.

Nagyot ugrunk az időben: a reformáció korában a hit általi megigazulás kérdésében, a hitvitákban találkozunk újból a kegyelem témájával. Sőt, tudjuk, hogy az egész reformáció, Luther fellépése is ennek köszönhető. A történeti részleteket mellőzve láthatjuk, hogy az a gondolat, hogy az ember úgy tudja „bebiztosítani” magát a mennyben, kiérdemelni a megváltást, ha ezért jócselekedeteket visz végbe, behálózta az egész akkori gondolkodást. A biztos támasznak nem Isten, hanem az idejében megvásárolt búcsúcédula ígérkezett. Azt is tudjuk, hogy Lutherre is óriási hatással volt egy olyan istenkép, melyben Isten egy törvényeskedő bíra, az ő igazsága az, hogy megítél bennünket. Így ír erről Luther (kihagyásokkal idézem):

"Igaz" és "Isten igazsága" ezek az igék villámcsapásként hatottak lelkiismeretemre. Megborzadtam, amikor hallottam őket. Ha Isten igazságos, akkor büntetnie kell. De amint egyszer ebben a toronyszobácskában tépelődtem ezek fölött az igék fölött: "Az igaz ember hitből él" (Róm. 1, 17) és "Isten igazsága", Isten kegyelméből ezt gondoltam: Ha nekünk, mint igazaknak, hitből kell élnünk, és ha Isten igazsága minden hívőnek üdvösségére van, akkor az nem lehet a mi érdemünk, hanem csak Isten irgalmassága. Mert Isten igazsága az az igazság, mellyel minket Krisztus által igazzá tesz és megvált. Így ezeket az igéket megszerettem. A Szentírás értelmét ebben a toronyban tette világossá előttem a Szentlélek.

Hosszú időn át tévelyegtem és nem tudtam, hol is vagyok. Tudtam ugyan valamit, és mégsem tudtam, mi is az, míg bele nem ütköztem a római levél 1. részének 17. versébe: "Az igaz ember hitből él." Ez segített rajtam. Itt láttam meg, milyen igazságról szól Pál apostol. Előzőleg ez áll az igében: "Igazság". Erre összevettem az ige elvont tartalmát (igazság) és valóságos tárgyát (az igaz ember) s bizonyosságra jutottam ügyem felől. Kezdték különbséget tenni a törvény igazsága és az evangélium igazsága között. Előzőleg semmi más nem hiányzott nekem, csak az, hogy különbséget tegyek a törvény és az evangélium között. Mindent egynek vettem és azon a véleményen voltam, hogy Krisztus és Mózes között azon a korszakon, melyben éltek és tökéletességük fokán kívül nincs különbség. Amikor azonban az igazi különbségre rájöttem, hogy ti. más a törvény és más az evangélium, akkor átküzdöttem magam a nehézségeken.

Ez mindaddig tartott, míg végül hosszú napokon és éjszakákon át tépelődvén, Isten kegyelméből az igék belső összefüggésére fordítottam figyelmemet. Éspedig: "Istennek igazsága jelentetik ki abban..., miképpen meg van írva: Az igaz ember pedig hitből él." Ekkor Isten igazságát úgy kezdtem értelmezni, mint azt az igazságot, melyben az igaz ember Isten ajándékozása folytán él, mégpedig hitből. Most kezdtem megérteni, hogy ennek az igének: az evangéliumban Isten igazsága jelentetik ki, az az értelme, hogy ti. ez az igazság elfogadott (passív) igazság, mellyel minket a kegyelmes Isten igazzá tesz a hit által, amint megíratott: "Az igaz ember hitből él".

Ekkor úgy éreztem, mintha teljesen újjászülettem volna s mintha tárt kapukon át magába az Édenkertbe léptem volna be. Erre előttem az egész Szentírás más értelmet nyert. Ezután emlékezetből átfutottam az egész Szentírást és egyéb kifejezésekből is összegyűjtöttem az idevágó igéket. Így pl. "Isten munkája", ti. az a munka, amit Isten véghezvisz bennünk; "Isten ereje", mellyel ő minket megerősít; "Isten bölcsessége", mellyel ő minket bölcsékké tesz; "Isten erőssége", "Isten üdvössége", "Isten dicsősége".

Amennyire előzőleg az "Isten igazsága" kifejezést gyűlöltem, annyira nagy lett most az a szeretet, mellyel ezt az én legkedvesebb igémet magasztaltam. Így Pál apostolnak ez a mondása számomra valóban az Edénkert kapujává lett. Később olvastam Augustinusnak a "Lélek és betű" című könyvét, melyben várakozásom ellenére azt találtam, hogy "Isten igazságát" ő is hasonlóan értelmezi, ti. annak az igazságnak, mellyel Isten ruház fel bennünket, amikor megigazít minket. Ő ugyan ezt nem részletezi

és Krisztus igazságának nekünk ajándékozásáról nem mond meg mindent világosan. Augustinus mégis azt akarta, hogy Isten igazságát olyan igazságként tanítsák, amellyel mi igazakká tétetünk.

Egy picit még tisztázzuk a többször említett „megigazulás” fogalmát: Istennel igaz kapcsolatba kerülni, vagy Isten szemében igazgá válni. A humanizmus idején (az emberi öntudat, személyiség felértékelődéséve) ez újból, különösen fontos lesz. Luther, ahogyan előbb olvashattuk, a Róm 1,17 értelmezésével kapcsolatban, úgy látta már, hogy Isten igazsága: ami által az ember él, a hit által igazít meg bennünket Isten! Isten igazsága nem büntető igazság, sőt, maga tesz eleget a feltételek teljesüléséhez: ő adja meg, amire szükség van a megigazuláshoz. Kifizették a váltságot a rab helyett, akinek nincs fizetőeszköze.

A keresztyén ember szabadságában minderről, vázlatosan ismertetve, a következőket írja:

Az emberben két „valóság” létezik: lelki és testi valóság. Az előbbi az utóbbtól független. Tehát ahhoz, hogy valaki jó, szabad legyen nem kell semmi testi, semmi külső. Ezért a külső cselekedetek nem járulnak hozzá a lélek jóságához, azokat lehet színlelni is. Csak Isten ígéje, az evangélium teheti jóvá, szabaddá az embert, de semmilyen külső, “testi” hatás nem! Az ige pedig Krisztus, a benne való hit, az Ő elfogadása tesz szabaddá. A parancsolatokból csak a bűn felismerése adódik, utasítanak, utat mutatnak, de erőt nem adnak. Ez kell, szükséges, mert ezáltal jön rá a lélek teljes romlottságára és hogy rá van szorulva Krisztusra. Ehhez semmilyen cselekedet nem kell, Krisztushoz közelebb nem azáltal jut valaki. Teljesen elegendő a hit, ami megszabadít.

Luther felfogásában az „igazság” nekünk tulajdoníttatik, azaz Isten szemében a kegyelem által igazság a miénk lesz, de nem mi leszünk igazak. Mintha Isten egy ruhával betakarna bennünket: igaznak számítunk, igaznak mondatunk. A tridenti zsinat ijesztőnek találta, hogy bárki is megigazulhasson lelki megújulás nélkül és engedelmesség nélkül (azaz: igazgá „válás” nélkül). Valamint nem fogadta el azt sem, hogy az ember nem válik belül igazgá. Luther túlzott magabiztosságát Isten ígéréteben (az üdvösségben) is elvetette.

4. Lezárás

Zárásképpen egy vers Dsida Jenőtől:

Egyszerű vers a kegyelemről

Csodákat próbáltam:
arannyal, ezüsttel
hívtam a népeket,
jöjjenek énhozzám!
Hiába, hiába,
az arany nem kellett,
az ezüst nem kellett,
nem jöttek énhozzám.

Elmondtam naponta
tíz hegyibeszédet,
gyönyörű szavakat,
igéző szavakat,
hiába, hiába:
egy fül sem fülelte,
egy szív sem szívelte
a hegyibeszédet.

Tüzet is akartam
rakni az erdőben:
nyulacska ne fázzék,
őzike ne fázzék, -
hiába, hiába!
Gyújtófám kilobbant
és a tűz nem akart
gyúlni az erdőben.

...S egyszer csak maguktól
gyűlnek az emberek,
együgyű szavamtól
sírásra fakadnak,
ránéznem alig kell
s a tűz is felszökken, -
az Ur áll mögöttem.

Felhasznált, kölcsönvett gondolatok, könyvek:

Philip Yancey: Meghökkenő kegyelem. Harmat, 2012.

Jerry Bridges: Kegyelem – Isten szeretetéből élni. Ébredés Alapítvány, 2009.

Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába. Osiris, 2002.

Lakó István 2014. 11. 20-i igehirdetése